

2. Ricardo Rossello Nevares, “Transformation and innovation in the wake of devastation”, COR-Presentation – 2017

УДК 336. 64

Круш В.В.,

старший викладач кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах воєнного стану відновлення української економіки залежить від активізації роботи українського бізнесу. Суб'єкти середнього, малого та мікробізнесу є фундаментом будь-якої економіки, оскільки вони є мобільними щодо рестарту своєї діяльності, мають можливість швидше ніж великий бізнес адаптуватися під реалії сьогодення. Проте, під час війни вони стають найуразливішими, на відміну від великих мережових компаній. За результатами дослідження Mastercard SME Index [1], з-поміж головних потреб підприємці зазначають брак нових замовлень і ринків збуту (56%), коштів на розвиток (33%) і необхідність допомоги з логістикою (23%). У найскладніших умовах ведення бізнесу для розширення ринків збуту 28% суб'єктів малого і середнього бізнесу (МСБ), що працюють, знаходять можливості реалізовувати свої товари та/або послуги за кордон: 16% розпочали здійснювати експортні операції продажу ще до війни, 12% – після її початку. За результатами опитування, 21% підприємств МСБ, що працюють, планують розширювати географію продажів у майбутньому. Найпріоритетнішими ринками, які український МСБ розглядає для розширення географії продажів, є: Польща (61%), Болгарія (13%), Велика Британія (13%), Італія (11%), Молдова (11%). Проте, варто зазначити, що основними бар'єрами, що заважають МСБ вийти на іноземні ринки, є брак фінансових ресурсів, профільних знань щодо проведення експортних операцій та виробничих потужностей. У рамках дослідження

підприємці виділили ІТ-послуги (49%) як найперспективніший продукт України у світі, що матиме найбільший попит на міжнародній арені.

Задля найскорішої нашої перемоги економіка та бізнес мають працювати. Саме тому, на сьогодні однією із основних задач держави є адаптація законодавства з урахуванням реалій військового стану в країні. Варто зазначити, що вже у березні 2022 року був прийнятий Верховною Радою Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», який передбачає значну низку додаткових податкових стимулів щодо ведення бізнесу у надскладних умовах воєнного часу [2]. Серед основних нововведень, спрямованих на підтримку бізнесу варто зазначити:

1. Пільговий режим оподаткування бізнесу (2% від обороту за звітний місяць): навіть суб'єкти великого бізнесу для стимулювання відновлення їх діяльності у військовий період можуть скористатися спрощеною системою оподаткування та сплачувати єдиний податок, для цього ліміт річного обігу підприємства чи компанії не повинен перевищувати 10 млрд грн, проте знято обмеження щодо кількості працівників.
2. Для фізичних осіб-підприємців 1 та 2 групи введена добровільна сплата єдиного податку та можливість не сплачувати ЄСВ у разі неотримання доходів за звітний період. Окрім того, таким підприємцям дозволяється не сплачувати ЄСВ за мобілізованих працівників, оскільки такі суми будуть сплачені коштом державного бюджету.
3. З дня початку воєнних дій, тобто з 24 лютого 2022 року, до кінця 2022 року власники звільняються від сплати податку за землю, яка розташована на територіях, де йдуть бойові дії.
4. Щодо касових розрахунків з використанням реєстраторів розрахункових операцій: штрафи за порушення Закону про РРО не застосовуватимуться до завершення воєнного стану.

У сучасних умовах ведення бізнесу значну роль у активізації корпоративного сектору, особливо суб'єктів малого і середнього бізнесу, має

застосування наступних інструментів підтримки суб'єктів підприємництва з урахуванням реалій воєнного стану:

- Релокація бізнесу. Переміщення виробничих потужностей малого і середнього бізнесу у більш безпечні регіони надає можливість відновлення відновити підприємницьку діяльність. Найчастіше (24,6 %) підприємці обирають переїзд із регіонів активних бойових дій до Львівської області. Також бізнес переміщується до Закарпатської (16,1 %), Чернівецької (11,4 %), Тернопільської (7,6 %), Дніпропетровської (7,4 %) та Івано-Франківської (7,3 %) областей. Серед релокованих підприємств, які вже відновили свою діяльність, найбільшою є частка компаній оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (39 % від загальної кількості), переробної промисловості (33 %), інформації та телекомунікацій (6 %), професійної, наукової і технічної діяльності (5 %). [3]

- Розширення механізмів фінансування. Для пільгового кредитування малих та середніх підприємств (МСП) Україна отримає від Кредитної установи для відбудови (KfW, Німеччина)[2] грантові (0,4 млн євро) та кредитні (7 млн євро) кошти – на реалізацію проєкту «Рефінансування енергоефективних інвестицій малих та середніх підприємств України через фінансовий сектор». Це є продовженням спільного з KfW проєкту «Підтримка малих і середніх підприємств», що дало змогу розбудувати систему кредитування українських МСП у національній валюті завдяки фінансовій допомозі Європейського Союзу на компенсації збитків від курсової різниці та надати фінансування МСП на загальну суму понад 1 млрд грн. [4]

- Перерозподіл покриття боргових зобов'язань сільгоспвиробників. Кабінет Міністрів України зменшив деяким банкам-кредиторам обсяги державних гарантій на портфельній основі, наданих у 2021–2022 рр. Так вивільнені ліміти державних гарантій передадуть у забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань за портфелем кредитів 4 банків-кредиторів, що надаються суб'єктам господарювання мікропідприємництва, малого та/або середнього підприємництва – резидентам України. [5].

- Визначення індустріальних парків та державна підтримка їх учасників.

Для поліпшення умов розвитку індустріальних парків було прийнято низку законів України з метою створення законодавчої бази для надання організаторам та учасникам індустріальних парків передбачених законом податкових та митних пільг, зокрема, 21 червня 2022 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні», яким передбачено податкові пільги для учасників індустріальних парків.[6]

- Дерегуляція трудових відносин для суб'єктів малого і середнього бізнесу.

З 19.08.2022р. набрав чинності Закон України від 19 липня 2022 року № 2434-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність» [7], який визначає спрощений режим регулювання трудових відносин під час воєнного стану в Україні, та на підставі якого КЗпП доповнено главою III-Б «Спрощений режим регулювання трудових відносин». Варто зазначити, що Закон України № 2434 діє протягом дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону «Про правовий режим воєнного стану», і втрачає чинність з дня припинення або скасування воєнного стану.

Крім зазначених вище інструментів, державою здійснено низку важливих кроків щодо дерегуляції ведення та поліпшення умов реалізації підприємницької діяльності з метою забезпечення подальшого здійснення реформ щодо дерегуляції та створення сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні.

В умовах воєнного стану український бізнес демонструє приклад стійкості та незламності. На сьогодні дуже важливим питанням для української економіки є наповнення доходної частини бюджету країни за рахунок сплачених податків. Преважна більшість суб'єктів малого і середнього бізнесу продовжують працювати навіть в умовах війни, і така підприємницька діяльність потребує всебічної підтримки задля збільшення ефективності своєї діяльності і отримання та збільшення позитивних фінансових результатів. На сьогодні одним із

найважливіших завдань є розробка та подальше впровадження технологічних рішень на підтримку як бізнес-діяльності підприємців, так і підприємств МСБ, важливими є окремі ініціативи для зростання МСБ та фінтех-стартапів, а крім того – надання дієвої консультаційної підтримки для подальшого зростання та масштабування українського бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Половина підприємців вважають ІТ-послуги потенційним українським бестселером у світі – дослідження Mastercard. URL: <https://www.mastercard.com/news/eemea/uk>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
3. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-v-period-voyennoho-stanu-v-0>
4. Україна отримає від KfW 7,4 млн євро для пільгового кредитування малих та середніх підприємств / Урядовий портал. 25.07.2022р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-otrymaie-vid-kfw-74-mln-ievro-dlia-...>
5. Про надання державних гарантій на портфельній основі у 2022 році. Постанова Кабінету Міністрів України № 625 від 24.05.2022р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-nadannya-derzhavnih-garantij-na-portfelnij-osnovi-u-2022-t240522>
6. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#n55>
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього

підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2434-20#Text>

8. Підтримка бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime>

УДК 336.01

Кубась І.Є.

*Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В нестабільних економічних умовах на підприємствах спостерігаються фінансові ускладнення викликані внутрішніми та зовнішніми чинниками, що порушують ефективну роботу підприємства та порушують функціонування виробничої та фінансової діяльності. Особливо в умовах сьогодення для українських підприємств це питання є актуальним як ніколи. Для запобігання таких кризових явищ розробляється політика антикризового управління.

Антикризове управління передбачає, що на підприємстві створена система управління, завданням якої є своєчасне виявлення ознак кризи, розробка методів та прийомів, спрямованих на запобігання кризі або її подолання з метою недопущення ситуації банкрутства та подальшої ліквідації, то антикризове фінансове управління, у свою чергу, повинно концентруватися на вирішенні цих завдань у фінансовій сфері [1].

Ефективність антикризового фінансового управління підприємством можливе лише тоді, коли менеджери будуть здатні передбачати та прогнозувати складні економічні явища. Досягти поставлених цілей можна при гнучкому підході до процесу управління. Ресурси мають розподілятися відповідно до антикризових пріоритетів.

Окрім стратегічного плану підприємству на певних етапах життєвого циклу слід торкатися й розробки локальних планів на випадок надзвичайних